

latinski prestavek *Lucius in Edilicius* ⁴⁾), „sabha“ sanskritski *cedes, conventus, domus, lux*, v primeri slovensko *saba, soba, svetlica*?

3. kako je to, da izvorno slovenska beseda „lito“, katero najdemo jezerokrat na noričkih kamnih, se tudi najde na hetruskih monumentih? ⁵⁾

4. kako je to, da se prime Boga Živata „Bhima“ in indičko božanstvo „Dima“ tudi najde v lastnih imenih Vima ⁶⁾ in „Dumianus“ ⁷⁾ na rimskih kamnih v Noriku in Panonii in na hetruskih napisih? ⁸⁾

5. kako je to, da se na več hetruskih monumentih ravno tiste pismenke najdejo, kakor na čeljadah (Helmen) najdenih v Negovi ⁹⁾ blizu Radgone, katere od prave do leve brane, imajo prav razumljiv slovensk pomen?

6. kako je to, da se pod podobo psa na nekem hetruskem monumentu najde napis: „Ti naš kobil“ ¹⁰⁾ in beseda *Covin* ¹¹⁾ (Kobin), ki v pomenu psa erta se tudi najde na koroških rimskoslovenskih kamnih?

7. kako je to, da v jeziku starih Sabinov pomeni beseda „Herna“ ¹²⁾ toliko kot pečina, in to besedo v ravno tistem pomenu poznajo štajerski Slovenci?

Ako nam g. prof. „der vergleichenden Sprachwissenschaft“ vse te vprašanja zadovoljno reši, pa temeljito s sredstvi znanosti ne pa s strastnimi „Machtprüchi“, po tem bomo radi odstopili od mnenja, da italiski narodi Sabinii, Hetruski in Veneti niso bili slavenski. Ako je g. profesoru ljubo, mu hočemo še več enakih vprašanj postaviti. Tudi mi „behalten uns vor“ njegovo delo, katero imenuje „Formenlehre der kirchenslavischen Sprache“ drugokrat „zu besprechen“.

Za poduk in kratek čas.

Očetovska ljubezin in nehvaležnost otroška.

Neki bogat tergovec opusti kupčijstvo, in ker želi zadnja leta svojega življenja v miru preživeti, celo svoje lepo premoženje razdeli med dve oženjeni hčeri svoje, in to tako, da si od premoženja svojega celò nič ne priderži; — le edino to si je izgovoril od hčeri svojih, da pol leta bo pri eni, pol leta pa pri drugi noter do smerti prebival.

Ni še doteklo eno leto, kar že oče vidi, da ni nobeni hčeri kaj po volji in da ste se že obé naveličale, očeta brez plačila rediti. Oče to vidi, da se mu dobro s hudim povrača, sklene hčeri zapustiti, pa brez da bi jima s čim pokazal nezadovoljnost svojo. Vso svojo žalost in nevoljo razodene le nekemu zvestemu prijatelju ter ga prosi: naj mu samo za en dan posodi tišuč (tavžent) cekinov. Ko prijatelj zvé, za kaj boje cekini, mu jih rad da.

Žalostni oče drugi dan berž napravi kosilo (obed) in povabi obedvé hčeri. Komaj se dobro k mizi vsedejo, pride omenjeni prijatelj k njemu, in kakor da bi bil v veliki sili, prosi starega očeta: „je li bi mu ne mogel le za kratek čas posoditi tišuč cekinov?“ Oče odgovori: „ne le tišuč cekinov, ljubi prijatelj, ampak še več, če hočeš ti iz serca rad dam“, — gré v drugo sôbo in mu pritira naproseni denar.

Ko hčeri vidite, da ima oče še toliko gotovine, se hipoma premenite v vsem in nikakor nočete dovoliti, da bi oče bil pri tujih ljudéh. Oče se poverne spet k njima in ostane pri njima do smerti.

Ko umerje, išete ljubeznjivi naše dve hčerki berž po vsih kotih zapuščine in ko ne najdete ničesar, si hočete v jezi ena drugi oči izpraskati, ker vsaka misli, da je una denar vzela in skrila, ko so oče umerli. In Bog vé, kaj bi se bilo še zgodilo, ako bi se ne bilo med očetovimi pismi neko malo pismice našlo, ki se je takole glasilo: „Jez sim od milosti hčeri živel, in bi bil od te milosti pod tujem plotom umerl, ako bi se ne bil zmislil jima dati upanja, da boste po moji smertiše dobile vse polno denarja. Zato, hčeri moje, svetjem vama: ako se kadaj postarate, ne dajte svojega premoženja dokler še živite nikdar otrokom v roko, da vama se ne zgodi, kakor se je meni zgodilo!“ —

Zlata vredin nauk, katerega naj bi si vsi stariši dobro zapomnili. „Gospod. nov.“

Slovanski popotnik.

* Gimnazialni suplent v Zagrebu, gospod Torbar je prestavil Smetanovo „naravoslovje“ v horvaško. Ta prestava se bo po nalogi ministerstva v kratkem začela tiskati.

* Gosp. Anton Fogana je društvu za povestnico jugoslavensko oznanil, da ima stari glagolitiški rokopis, katerega društvu v pregled pošlje. G. prof. Kociancič v Gorici je poslal dva važna prepisa jugoslavanske pismenosti iz 14. stoletja; gosp. Berlič mu je daroval turšk ferman.

* „Gwiazda Cieszyńska“ je jela zopet v Tešinu izhajati; vreduje in izdaje jo gosp. Stalmach.

* J. Svoboda je izdal v Pragi čitanko za otroke.

* Imenitno delo, ki je poslednji čas v Pragi na svitlo prišlo, je slovník Šumavskega nemško-česki del. „Pražske Noviny“ mu obilo hvale dajo; veljá le 1 for. 30 kr. Česko-nemški del bo prišel z začetkom prihodnjega leta na svitlo.

* G. Lavrovski sostavlja v Samboru rusinsko-nemški in nemško-rusinski slovník.

* Znani pisatelj gospod Jelinek je dobil dovoljenje izdajati občasni časopis za mladost s podobami.

Novičar iz slovenskih krajev.

Iz Praga 27. marca. V književnosti česki letošnega leta so opombe vredne samo: „Dietetika“ dr. Kodyma in „pisemnica glagolitička“ Šafařika, h kateri sta tudi učena naša rojaka g. Miklošić in g. Kastelic prispela vzajemnoj pomočjo. — Na vseučilišču, katero nekako opehuje, bo u 2. tečaju šestero prednáškov homeopatii; čudno pa resnično je, da na 6 prednáškov se ne bo ne jeden človek zapisal; in škoda samo, da tukej bi radi o homeopatijo učili, na Krajnskem pa po homeopatii zdravijo, akoravno se je niso učili. — Na modroslovju se posebno jezikoslovje, na priliko: hebrejsko, staro in novoslavjansko (česko, poljsko, rusko), litavsko, sanskritsko, grško, latinsko, taljansko, francosko, angličko itd. uči. V českim jeziku se uči na bogoslovju dvoje predmetov; na pravniškem tudi dvoje, na lecarski troje, na modroslovju devetero. — Živinozdravništvo, katero v Ljubljani za izgled drugim deželam služiti more, tukej v vsih oddelkih razlaga le en profesor in praktično uči v vojaški konjokolnišnici. Al je mogoče po takim načinu deželi pomagati in mazačtvo izkoreniniti? Poslednjič vam še naznamim, da učenega gosp. prof. Terstenjaka krepko postopanje v stari zgodovini se tukaj ljubi. A. Ž.

Xp. Iz Ormoša 27. marca. Že smo se radovali o prijetnosti mile vigrédi, kar se je vse hipoma prekucnilo; pomlad nam je slovo dala in nastopila je ostrazima. Zelenele livadi pokriva spet debela ledena odeja,

— ⁴⁾ Idem I. c. — ⁵⁾ Janssen Tab. I. Nr. 42. — ⁶⁾ Muhar I. 387. — ⁷⁾ Ankershofen IV. 512. — ⁸⁾ Mommsen 333. — ⁹⁾ Wiszniewski 168. I. Muhar I. 446. 447. Janssen pag. 24 ad Nr. 34. Dempster Etruria reg. liber III. LXXVII. — ¹⁰⁾ Janssen Museum Lugd. Bat. pag. 24. — ¹¹⁾ Ankershofen V. 637. — ¹²⁾ Niebuhr röm. Geschichte I. Th. pag. 110.

ki je nemilo poterla glavice pervim mladim cveticam; metulj, ki zbujen po gorkih sončnih žarkih je že veselo farfal okoli, je pobegnul, in vtihnul je skerjancik, ki je že žvergolel nad nami. Vincarji, ki so nograđe že pridno okopavali, so morali spet svoje delo opustiti, ker terda zima s silnim snegom je od 19. na 20. dansuša znovega nastopila, kakršne že davno nismo imeli. Malokterikrat je po starem slovenskem pregovoru „sušec z repom tako zavihal“ kakor letos, in veselo upanje naših nogradnikov in kmetov močno poterl. Gorki sonca žarki nas vendar tolažijo, da posiljeni beli gost nas bo omalo dnéh zapustil. — Ne morem vam povedati, kako so se tudi pri nas kmetje Turka bali in si še zdaj dopovedati ne dajo, da turški strah je dan današnji prazen strah. Hrabrim Černogorcem je vse želelo dobro srečo. — Pred 14 dnevi nas je zapustil Lutomerski okrajni poglavar gosp. Nagy, poklican kot ministerski komisar v novo službo na Erdeljsko, ki si je pri nas posebno v tem velike zasluge pridobil, da si je neutrudljivo prizadeval za zboljšanje in popravo cestá. Na njega mesto je začasno okrajni komisar gosp. Anton Globočnik izvoljen, kteremu, vernemu in marljivemu služabniku cesarja pa tudi verlemu prijatelju ljudstva in za njega omiko iskrenemu gospodu, želimo iz serca stanovitno to mesto, na kterem se da mnogo dobrega storiti. — Polovica šolskega leta je pri kraji, in žalostnega serca moram reči, da mi ni znano, da bi bile v kakošni ljudski šoli našega okrajnega dekanata nove bukve vpeljane bile, ki jih je slavno ministerstvo nauka naukazalo in prečastljiv. škofijstvo naznanilo. Ker nam je pa znano, da je večidel težavno, novih bukev berž povsod dobiti, se nadjamo, da v drugi polovici šolskega leta se bodo ti zadržki dostojno odstranili in modri ukazi slavnega ministerstva neokrajšeno veljavnost zadobili! Kako in kaj je bilo v drugi polovici o tem, bodem bravcem „Novic“ že naznanil ob svojem času. Danes še povém, da ljudska šola pri sv. Lenartu poleg Velke Nedele je zgubila izverstnega učitelja gosp. Č....., ki je šel za učitelja v faro Št. Marjeti na Dravskem polju; al žalibog! da Št. Lenartčanje ne cenijo te velike zgube, Št. Marjetčanje pa ne izverstne pridobitve po vrednosti. Vendar, verli domorodec! naj Vas nikar ne žali mlačnost kratkovidnega ljudstva; postopajte verlo, kakor dozda, na praktični poti, po kateri mladino učite, da ima več prida od šole. Kako potreba nam je v ljudskih šolah pravega djanskega poduka v omiko prostega ljudstva nam spričuje sledeča prigodba, ki se je razsojevala unidan pred sodbo.

(Konec sledi.)

Novičar iz mnogih krajev.

Poslednji državni zakonik naznanja cesarski ukaz od 19. marca t. l. zastran davšin pri prepisih premoženja, po kterem so postave cesarskega patenta od 9. februara in 2. avgusta 1850, kar z apuščine po smerti in daritve med živimi vtiče, nekoliko drugači določene. — Po razsodbi c. k. vojaške sodnije na Dunaji od 31. marca je bil Cezar žl. Bezard, rojen Oger, 26 let star, poslednjič pomočni učitelj računstva na politehniku na Dunaji, zavolj osnovanja nove prekučije na Ogerskem in Dunaji, obešen; 6 družih deležnikov velike izdaje pa je v ječo od 8 do 20 let djanih. — Za Dunajsko cerkev se je nabralo dosihmal na Dunaji čez 476.243 fl., na gornjem Estrajhu čez 22.223 fl., v Salzburgu 2372 fl., na Českem čez 28.585 fl., na Marskem čez 10.049 fl., na Šleškem 3894 fl., v Galiciji 4130 fl., na Ogerskem čez 22.476 fl., na Erdeljskem 1281 fl., na Koroškem 4021 fl., na Krajskem 4531 fl., na Štajarskem

14.957 fl., v Terstu čez 36.493 fl., na Tiroljskem 5351 fl. — Spet so en škof umerli, namreč Olomuški nadškof in kardinal baron Somerau-Bekh v 84. letu svoje starosti; bili so rajni škof nekdašnji oficir. — Škofji zbor na Dunaji se bo snidel sopen 5. dan t. m.; važniši reč, ki se sedaj o posvetovanje na versto pride, bo šolstvo. — Deželno poglavarstvo na Ogerskem je oklicalo, da tisti, kdor glasovitega roparja Rozsa Sandor-ja živega vjame, al če ne more drugač mertvega pripelje gosposki, prejme 10.000 fl. — Napredlog avstrijskega poročnika v Skadru je Omer-paša vse vjete Černogorce, kterih je bilo 70, izpustil in ukazal, da tudi tisti, ki so še v Hercegovini vjeti, se imajo izpustiti; nasproti so Černogorci Turkom pobasane topove, 25 vjetih Turkov in vzeto živino čez Četinje v Kotar poslali, od kodar gré vse na mejo Turško nazaj. — Iz Carigrada se še vedno nič gotovega ne vé; gospodstvo v Carigradu, ki je ključ k dvema stranama zemlje, je v političnem in tergovskem oziru tako imenitno, da je resnega prevdara vsem vladam potreba, ktere imajo govoriti o poslednji osodi Turčije. — 28. marca je bil v Parizu slovesen plés, kterege je napravil tako imenovani postavodajavni zbor cesarju in cesarici. — Vremenski prerok v Jolsvi se je spet oglasil, pa prerokuje slabo letfno za sadje in žita; na merzlo in mokro spomlad bo po njem nastopilo suho in sila vroče poletje, ki bo dalo nar boljši vina. O žitu, od kterege pravi, da ga bo zima pobrala, se je že zmotil, ker — kolikor je nam znano — niso žita cló nič pozeble, marveč stojé prav lepo. Bog jih obvarij!

Življenje.

Dete mило sladko spava,
Ga nebeški mir obdava;
Med cveticami sladkó
Rojenice mu pojó.
Perve roža perca žene,
Zlata rósa jo hladí,
Zvezda blaga
V jutru dneva zasvití —
Leta hitijo.

Solza čista v oku sije,
Tužno v persih serce bje,
Kaj mladénca nek teží?
V lica mlade zarudi —
Up veseli, sreča zlata
V vsih podobah se smehljá,
Solnce žarno
Za gorami prijadrá —
Leta bežijo.

Resno dela, vse prevdarja,
Mož nevtrudno zmir se vkvarja,
Sanja vmerle so zlaté,
Ga skerbi in trud moré.
Čéla merzlega ne zdrami
Zdaj mladostí srečni plés,
Žarki vroče
Zlivajo se raz nebés —
Leta hitijo.

Cvetje vse je že zvenelo;
Dan počiva, trud in delo,
Ave se čez plan glasi,
Noč prihaja, vse pospi.
V jamo vtuden vsak se vleže
Kdaj k pokoju, brez skerbi,
Zvezda zadnja
Na večeru obledi —
Leta minijo.

Jos. Radonievic.

Današnjemu listu

je pridjana 4. póla „občne povestnice“.

Popovič pred smertjo sam napravil: Popovichii quod fuit, to je: kar je bilo Popovičevega.

Prosti napis ti pravi, kako prost je bil tudi ti učen rojak naš, kar se posvetnega — minljivega tiče.

Ozir na stare čase.

Stara rusovska pravlica zastran propada Turčije.

Bilo je 26. majnika leta 1453, ko neke ure po tem, ko so si Turki Carigrad (Konstantinopol) osvojili, prijezdi Muhamed II. v grozoviti prevzetnosti aziatskega zmagovavca v Zofijno cerkev, ki je bila natlačena žensk, otrok in starčkov, kateri so v njo bežali pred silovitostjo prihrulega Turka. Muhamed na velikem žebeu in vsi drugi jezdicí z njim pohodijo neusmiljeno vse, kar se jim ogniti ne more. Muhamed jezdi čez vpijočo ljudstvo po cerkvi do velkega oltarja, kjer je klečal patriarh z monstranco v rokah, obdan od več duhovnov, in je k Bogu molil: naj bi se usmilil njegovega ljudstva v strašni nadlogi. Namest milost skazati ubogi množici, ki je v cerkvi zavetja iskala, vseka ošabni Muhamed z mečem po škofu, da se mu kri po glavi vlije in se zvali na tla. Ko mu čez nekoliko časa toliko odleže, da se enmalo od tal vzdigniti zamore, zakriči s strašnim glasom, ki se je po celi cerkvi razlegal, takole: „Ta grozovitost se bo osvetila (maševala) nad tabo in nad tvojem ljudstvom, prokleti pagán (ajd)! Duh božji mi naznanja, da boste 400 let gospodovali to deželo; po tem pa boste raztergani na štiri kose in pokončani. O 400 letih bo lažnjivi prerok pregnan in poslednji malikovavski duhoven bo ravno na tem mestu konec storil, kjer jez sedaj umreti moram“. Ko stari patriarh te besede izgovori, pade mertev na tla, — Turki pa razserdeni po tem govoru pokončajo vse, kar je v cerkvi živega bilo, brez milosti.

Tako se pripoveduje pravlica po Ruskem, ki je tudi Turkom dobro znana.

Štiristoletna dōba steče 26. majnika tega leta, — prigodbe poslednjih mescov plašijo Turke, da bi se ne vresničilo tisto preročtvo umirajočega patriarha.

Novičar iz slovenskih krajev.

Xp. Iz Ormoža. (Konec). Neka stara bolehná žena, ki je živela le bogajme, pride v občino O... blizo nekega posestnika, ki plane kot divja zver čez njo, ji palico, na katero se je reva opirala, iz rok potegne in jo tako pretepe, da reva vsa omamljena in kervava je komaj k mestnemu županu pritavala, od katerega je vedila, da pravico skaže vsacemu, ki je pri njem iše. Župan zasliši pretepeno revo, zapiše pritožbo in jo podá sodnji. Zatoženec, pred sodbo poklican, obstoji kmalo svoje gerdo ravnanje, katero pa s tem zagovarja, da je ta baba njegovo dete, katero že delj časa vkljub vsemu ozdravljanju bolehná in hira, obrála! Na vprašanje: kdo mu je tako neumno vražo, ki je tudi zoper kristiansko véro, v glavo vtepel? odgovori resno: „to ni ne vraža; modra dohtarca S. v Terg... mi je skrivnost razodela, da tista baba, ki pride perva v mojo hišo ali pred mojo hišo, je mojega otroka obrála, in le če jo do kervavega otepem, bo otrok moj sopep zdrav; na to vižo, je rekla, je pomagala že več mestnim otrokom. Zato sim copernico pretepel, čeravno moram réci, da pri meni ni to pomagalo, ker mi je dete pri vsem tem umerlo“. Ko mu sodnija napové, da postava tako početje z zaporom in s povračilom v denarju za prestane bolečine kaznuje, je pač debelo gle-

dal. Kaj bo pa tista modra zdraviteljca, ki tudi pred sodbo pride, o svojem mazaštvu razodela, bomo zvedili pri prihodnji kazenski obravnavi *).

Ali ni ta prigodba zopet dokaz, koliko krivih vér in vraž je še med prostim ljudstvom! koliko tamote je še pregnati, če neumnost celò tako delječ sega, da življenje bližnjega ni varno! Le šola in priznica ste tiste moči, ki zamorete take pomote polagama pregnati. Za to pa mora ljudska šola djanska biti, v domačem jeziku; le taka koristi na več strani po nar krajši poti.

Poslednjič dostavim še, pa vender popolnoma zagotoviti ne morem vesele novice, da iskreni rodoljub gosp. Božidar Rajč, kaplan v Slivnici, je za učitelja slovenskega jezika na gimnaziji v Mariboru izvoljen. Za tako izvrstno volitev zamoremu slavnemu ministerstvu iz serca hvaležni biti, ker k dvema svitlema zvezdama domorodne verste se pridruži tretja nadepolna.

Iz Celovca piše „šolski prijatelj“: „Presviti Lavantinski knezoškof, g. Anton Martin Slomšek, so pozdravili v pastirskem listu vse verne ovčice in jim veselo sveto veliko noč v Gospodu Jezusu želijo. V tem pastirskem listu prav živo in goreče pokažejo, kam da peljajo punti in prekucije, opominjajo svoje verne ovčice Bogu večno hvalo peti, da je nam našega verl. cesarja Franca Jožefa I. take nevarnosti rešil, in jih milo prosijo in zarotijo, da naj zvesto Bogu dajo, kar je božjega, in cesarju, kar je cesarjevega“.

Novičar iz mnogih krajev.

V spomin srečne otebte iz smertne nevarnosti Njih veličanstva presvitlega cesarja je družba Mehtaristov na Dunaji sklenila v svoji tiskarnici knjigo na svitlo dati s pesmi v vsih jezicih našega cesarstva, v kterih se ima prepevati veselje in zahvala o srečni otebti; krasni 30 pól debeli knjigi bojo pridjani obraz Njih veličanstva in podobe gerbov in nōš (oblék) mnogoverstnih austrijskih narodov; cena ji bo 10 fl.; kar se bo čez stroške natisa skupilo, pride novi Dunajski cerkvi na dobro; z dovoljenjem gosp. ministra notranjih zadev bojo povabili deželni poglavarji vsake kronovine izvrstne pesnike k skladanju gori omenjenih pesem. — Po nasvetu odbora se bo razpisal oglas na vse umetnike, da naj, kdor si upa posebno lep obris za Dunajsko cerkev napraviti, ga pošlje odboru; pred vsimi bojo poklicani domači umetniki, pa tudi ptujci se zamorejo vdeležiti. — Spet je nekaj ponarejenih banknótov po 10 fl. med ljudstvom; poznajo se po mehkem popirju, v katerem se ne razloči očitno vodeni natis; glave podob so slabo napravljene; natis sploh ni čist. K lovski postavi (Jagdgesetz) od 27. dec. 1852 so dani še sledeči ukazi: Požitih in na obdelanem polju, kakor tudi v nogradih, kadar grojzdje zori, je lov (jaga) prepovedan; dovoljeno je palovcem stopiti na njive obsajene s krompirjem, repointuršico, kakor tudi hoditi po póljskih in nogradskih grivah. Kdor se pregreši zoper to prepoved, plača kazen od 5 do 50 fl., ali bo zapert na 1 do 8 dni. — Iz Carigrada se zvé, da pomenki rusovskega poslanca Menčikova zadevajo sedaj Černogoro in osvobodjenje kristianov na Turškem, pri kterih pomenkih se noben drug poslanec ne vdeležva; turška vlada se Rusu zlo vdaja.

Tolažba tužnemu sercu.

Tak merzle, tak ledene zime ne,
Da ne pognal bi kje še kaki kal;
Ni take bolečine, žalosti,
Da v nji bi tiho mili mir ne spal!

*) Lepo prosimo, da nam razodetja sleparice naznaniti blagovolite.